

2015-2016 ÜRETİM YILI (EKİM 2015-31 MART 2016) BUĞDAY DEĞERLENDİRMESİ

Genel Değerlendirme

Bu üretim yılında anılan dönemde ülke ortalaması olarak 374 mm yağış alınmış olup, 388 mm olan uzun yıllar ortalamasının % **3.6 altında** gerçekleşmiştir. Karadeniz ve Doğu Anadolu bölgesinde uzun yıllar ortalamasına göre anılan dönemde düşen yağış miktarında artış görülürken, diğer bölgelerde değişen oranlarda azalışlar görülmüştür. Yağıştaki en yüksek azalış Akdeniz ve Güney Doğu Anadolu Bölgelerinde olmuş, bu bölgeleri Ege Bölgesi izlemiş ve en düşük azalışlar Marmara ve İç Anadolu bölgelerinde tespit edilmiştir. **Bu verilerden ülke genelinde yağışların uzun yıllar ortalamalarının bazı bölgelerde üzerinde, bazılarında yakınında, bazılarında ise oldukça altında olduğu anlaşılmaktadır.**

Sonbahar Değerlendirmesi

Sonbahar mevsiminde (Eylül, Ekim, Kasım) yağışlar, Marmara, Ege, Akdeniz ve Karadeniz bölgesi kıyıları ile Doğu Anadolu'nun bazı kesimlerinde 150 mm ve üstünde gerçekleşmiş, ülkenin büyük bir bölümünde ise 100 mm'nin altına düşmüştür. 2015 yılı sonbahar mevsimi yağış ortalaması 133,7 mm, uzun yıllar ortalaması (1981-2010) 142,8 mm'dir. Mevsim yağışlarında uzun yıllar ortalamasına göre % 6,4 azalma gözlenmiştir. Mevsim normallerine göre % 75'e kadar yağış eksikliğinin görüldüğü yerler orta ve güney bölgelerinde geniş bir alana yayılmıştır.

İç Anadolu bölgesi çıkış ve ilk gelişme dönemi olan Sonbahar aylarında oldukça düşük yağış almış, çıkış gecikmiş, kış aylarına doğru kaymış ve düzensiz çıkışlar ve yavaş bir ilk gelişme dönemi oluşumu görülmüştür. Bu Bölgede özellikle önemli buğday üretim lokasyonları olan Aksaray, Kayseri, Kırşehir, Nevşehir ve Yozgat illerinde dramatik düzeyde sonbahar yağışları alınmıştır. Sonbahar yağışlarının oldukça düşük gerçekleştiği bir diğer bölge Akdeniz olmuş, en önemli azalmalar Osmaniye ve Hatay illerinde gerçekleşmiştir. Akdeniz bölgesindeki düşük sonbahar yağışları çıkış açısından önemli sorun oluşturmamakla birlikte, gelişim yavaşlığına sebep olmuştur. Diğer bölgelerde sonbahar yağışlarında uzun yıllar ortalamasına göre değişen oranlarda artışlar olmasına rağmen, bölge içinde değişimler belirlenmiştir. Örneğin; Güneydoğu Anadolu Bölgesinde ortalama olarak sonbahar yağışlarında artışlar olmakla birlikte, önemli makarnalık buğday üretim bölgeleri olan Gaziantep ve Şanlıurfa illerinde yağış düşüşleri olmuştur. Yine benzer durum Doğu Anadolu Bölgesinde Malatya'da, Karadeniz Bölgesi iç geçit illeri Tokat ve Amasya'da kendisini göstermiştir.

Kış Değerlendirmesi

Kış mevsiminde (Aralık, Ocak, Şubat) yağışlar, Marmara, Ege, Akdeniz ve Karadeniz bölgesi kıyıları ile Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun büyük bir kesiminde 200-300 mm aralığında gerçekleşmiştir. 2016 yılı kış mevsimi yağış ortalaması 185,4 mm, uzun yıllar ortalaması 208,4 mm'dir. Mevsim yağışlarında uzun yıllar ortalamasına göre % 11,0 azalma gözlenmiştir. Mevsim normallerine göre % 75'e varan yağış eksiklikleri orta ve güney bölgelerinde geniş bir alana yayılmıştır.

İç Anadolu Bölgesinde kış ayları özellikle de Ocak ayı daha yağışlı geçmiş, uzun yıllar ortalamasına yakın yağış alınmıştır. Sonbahar aylarında düşük yağış alan illerde toparlanma olurken, Karaman ve Konya illeri kış yağışı düşüşü yaşayan iller olmuştur. Bölgede mart ayında uzun yıllar ortalamasının oldukça üzerinde yağış alınmıştır. Bölgede çıkışlar yeterli düzeye ulaşmış, kış aylarındaki ortalamaların üzerindeki sıcaklıklarla da ilişkili gelişme hızlanmış olmakla birlikte, topraktaki düşük nem sebebiyle Nisan ve Mayıs yağışları büyük ölçüde belirleyici olacaktır. Sonbahar yağışlarının aksine Marmara Bölgesinde kış yağışları uzun yıllar ortalamasının bir miktar altında olmakla birlikte, sonbahar yağışlarındaki yüksekliğin bunu telafi edecek düzeyde olduğu öngörülmektedir. Ayrıca bölgede

mart ayı yağışlarının uzun yıllar ortalaması üzerinde olması da dikkati çekmektedir. Ege Bölgesinin yine sonbahar yağışlarının aksine oldukça düşük kış yağışları aldığı, bu düşüklüğün Aydın, Muğla ve Denizli illerinde daha çok hissedildiği, Mart ayı yağışlarının ise uzun yıllar ortalamasının oldukça üzerinde gerçekleştiği dikkate alındığında, Nisan ayı yağışları da bağlı olmakla birlikte, ortalamalar düzeyinde veya bir miktar altında bir buğday üretiminin gerçekleşebileceği öngörülmektedir. Kış aylarındaki en dramatik düşüklük sonbahar yağışlarında olduğu gibi yine Akdeniz bölgesinde kaydedilmiş olup, bu yağış düşüşü en fazla Antalya'da olmak üzere tüm bölge illerinde kendisini göstermiştir. Akdeniz bölgesinde sonbahar ve kış yağışlarındaki belirgin düşüşlerin, mart ayı yağışları bir miktar toparlansa da üretimde uzun yıllar ortalamalarına göre belirgin azalmaya sebep olacağı tahminlenmektedir. Güneydoğu Anadolu Bölgesi kış yağışlarında belirgin düşüşler olan bir diğer bölge olmuş, önemli makarnalık buğday üretim alanları olan Gaziantep, Şanlıurfa ve Kilis illerindeki sonbahardaki yağış düşüşü kış mevsiminde de devam etmiştir. Bu bölgede mart ayı yağışlarının da uzun yıllar ortalamasının altında olması buğday üretiminde belirli bir düşüşün olacağına işaret etmektedir. Karadeniz (sonbahar yağışlarında düşüklük görülen Tokat ve Amasya illerinde kış yağışlarında artışlar görülmüştür) ve Doğu Anadolu Bölgelerinde ise Sonbahar yağışlarında olduğu gibi kış yağışlarında da uzun yıllar ortalamalarına göre artış trendi devam etmiştir. Mart ayında yağışlar Karadeniz Bölgesinde uzun yıllar ortalamasının oldukça üzerinde, Doğu Anadolu Bölgesinde ise uzun yıllar ortalaması düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu sebeplerle Nisan ve mayıs yağışları da önemli olmakla birlikte bu bölgelerde buğday üretiminde belirli bir artış öngörülmektedir.

Ülke genelinde anılan dönemde sıcaklık ortalamaları uzun yıllar ortalamaları üzerinde olmuştur.

Bölgesel Değerlendirme (1 Ekim 2015-31 Mart 2016)

Marmara Bölgesi

Bu üretim yılında Ekim 2015-31 Mart 2016 döneminde 454 mm yağış düşmüş, 459 mm olan uzun yıllar ortalamasının **% 1 altında** gerçekleşmiştir. Sonbahar yağışlarının aksine Marmara Bölgesinde kış yağışları uzun yıllar ortalamasının bir miktar altında olmakla birlikte, sonbahar yağışlarındaki yükseklik bunu telafi edecek düzeyde olduğu öngörülmektedir. Ayrıca bölgede mart ayı yağışlarının uzun yıllar ortalaması üzerinde olması da dikkati çekmektedir. Bölgede **uzun yıllar ortalaması düzeyinde** bir buğday üretim beklenilmektedir.

Ege Bölgesi

2015-2016 üretim yılında Ekim-31 Mart döneminde 416 mm olan bölge yağış ortalaması, uzun yıllar ortalaması olan 450 mm nin **% 7 altında** olmuştur. Ege Bölgesinin sonbahar yağışlarının aksine oldukça düşük kış yağışları aldığı, bu düşüklüğün Aydın, Muğla ve Denizli illerinde daha çok hissedildiği, Mart ayı yağışlarının ise uzun yıllar ortalamasının oldukça üzerinde gerçekleştiği dikkati çekmektedir. Nisan ayı yağışlarına da bağlı olmakla birlikte buğday üretiminin **uzun yıllar üretimine göre % 3 düzeyinde azalabileceği** tahmin edilmektedir.

Akdeniz Bölgesi

Bu üretim yılında Ekim 2015-31 Mart 2016 döneminde 335 mm yağış alınmış, 519 mm olan uzun yıllar ortalamasının **% 35 altında** gerçekleşmiştir. Kış aylarındaki en dramatik düşüklük sonbahar yağışlarında olduğu gibi yine ülke genelinde Akdeniz bölgesinde kaydedilmiş olup, bu yağış düşüşü en fazla Antalya'da olmak üzere tüm bölge illerinde kendisini göstermiştir. Akdeniz bölgesinde sonbahar ve kış yağışlarındaki belirgin düşüşlerin, mart ayı yağışları bir miktar toparlansa da olumsuz etkinin devam ettiği görülmektedir. Bölgede **uzun yıllar üretim düzeyine göre % 25 oranında bir düşüşün** olabileceği öngörülmektedir.

Karadeniz Bölgesi

2015-2016 üretim sezonunda Ekim-31 Mart döneminde 481 mm olan yağış ortalaması, uzun yıllar ortalaması olan 402 mm'nin **% 19 üzerinde** kaydedilmiştir. Bölgede (sonbahar yağışlarında düşüklük görülen Tokat ve Amasya illerinde kış yağışlarında artışlar görülmüştür) sonbahar yağışlarında olduğu gibi kış yağışlarında da uzun yıllar ortalamalarına göre artış trendi devam etmiş, Mart ayında yağışlar uzun yıllar ortalamasının oldukça üzerinde gerçekleşmiştir. Kışlık buğday fenolojik gelişimi, kümülatif yağış, sonbahar ve kış mevsimsel yağışları, mart yağışları dikkate alındığında, buğday üretiminin **bölgede uzun yılların % 12 üzerinde** olacağı düşünülmektedir.

Doğu Anadolu Bölgesi

Bu üretim yılında Ekim 2015-31 Mart 2016 döneminde 390 mm yağış düşmüş, 352 mm olan uzun yıllar ortalamasının **% 11 üzerinde** gerçekleşmiştir. Bölgede sonbahar yağışlarında olduğu gibi kış yağışlarında da uzun yıllar ortalamalarına göre artış trendi devam etmiştir. Mart ayında yağışlar ise uzun yıllar ortalaması düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu sebeplerle Nisan ve mayıs yağışları da önemli olmakla düşen yağış miktarı, dağılımı, bitki gelişimi ve dönemi dikkate alındığında **bölgede üretimin uzun yıllar ortalamasının % 6 üzerinde** olacağı beklenilmektedir.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi

2015-2016 üretim sezonunda Ekim-31 Mart döneminde 381 mm olan yağış ortalaması, uzun yıllar ortalaması olan 431 mm'nin **% 12 altında** olmuştur. Bölge kış yağışlarında belirgin düşüşler olan bir diğer bölge olmuş, önemli makarnalık buğday üretim alanları olan Gaziantep, Şanlıurfa ve Kilis illerindeki sonbahardaki yağış düşüşü kış mevsiminde de devam etmiştir. Bu bölgede mart ayı yağışlarının da uzun yıllar ortalamasının altında olduğu görülmektedir. Kümülatif yağış, sonbahar ve kış ayları ve mart ayındaki yağış miktar ve dağılımı, bitki gelişimi dikkate alındığında, **bölgede üretimin uzun yıllar ortalamasının % 7 oranında düşük** olacağı tahmin edilmektedir.

İç Anadolu Bölgesi

Bu üretim yılında Ekim 2015-31 Mart 2016 döneminde 233 mm yağış düşmüş, 240 mm olan uzun yıllar ortalamasının **% 3 altında** gerçekleşmiştir.

Bölge çıkış ve ilk gelişme dönemi olan sonbahar aylarında oldukça düşük yağış almış, çıkış gecikmiş, kış aylarına doğru kaymış ve düzensiz çıkışlar ve yavaş bir ilk gelişme dönemi oluşumu görülmüştür. Kış ayları özellikle de ocak ayı daha yağışlı geçmiş, uzun yıllar ortalamasına yakın yağış alınmıştır. Sonbahar aylarında düşük yağış alan illerde toparlanma olurken, Karaman ve Konya illeri kış yağış düşüşü yaşayan iller olmuştur. Bölgede mart ayında uzun yıllar ortalamasının oldukça üzerinde yağış alınmıştır. Bölgede çıkışlar yeterli düzeye ulaşmış, kış aylarındaki ortalamaların üzerindeki sıcaklıklarla da ilişkili gelişme hızlanmış olmakla birlikte, topraktaki düşük nem sebebiyle Nisan ve Mayıs yağışları büyük ölçüde belirleyici olacaktır. Tüm bu veriler birlikte değerlendirildiğinde **bölgede buğday üretiminin uzun yıllar ortalamasının %5 altında** gerçekleşeceği öngörülmektedir.

ÖZET;

1. Ülke genelinde Ekim 2015-31 Mart 2016 arasındaki dönemde uzun yıllar ortalamasına göre, % 3.6 daha düşük yağış alınmıştır. Ancak, bu dönemdeki yağış miktarının uzun yıllar ortalamasına göre durumu bölgelere göre, bazı bölgelerde ise bölge içinde lokasyonlara önemli değişiklikler olmuştur.
2. Marmara bölgesinde bu dönemde uzun yıllar ortalaması düzeyinde, Karadeniz ve Doğu Anadolu bölgelerinde (Malatya istisna olmak üzere) ise uzun yıllar ortalamasının oldukça üzerinde kümülatif yağışlar alınmıştır. Bu verilere göre Marmara Bölgesinde uzun yıllar düzeyinde, Karadeniz ve Doğu Anadolu Bölgelerinde ise üzerinde üretimler beklenilmektedir.
3. Ege bölgesinde bu dönemde kümülatif yağış uzun yıllar ortalamasının % 7 altında olmuş, kış yağışları oldukça düşük gerçekleşmiş, Muğla-Aydın-Denizli illerinde yağış düşüklüğü daha belirgin hissedilmiş, mart ayında ise bölge yüksek yağışlar almıştır. Bu sonuçlar bir miktar verim düşüşüne işaret etmekle birlikte, mevsimin kalan kısmı belirleyici olacaktır.
4. Akdeniz bölgesi sonbahar ve kış sezonunda ve kümülatif olarak, uzun yıllar ortalamasının oldukça altında yağış almıştır, bu düşüş tüm bölgede yaşanmış, mart ayında bir toparlanma görülse de, buğday üretiminin en keskin düşeceği bölge olacağı tahmin edilmektedir.
5. Güneydoğu Anadolu Bölgesi anılan dönemde Akdeniz Bölgesinden sonra uzun yıllar ortalamasına kıyasla en fazla kümülatif yağış azalışı olan bölge olmuş, önemli makarnalık buğday üretim alanlarından Kilis, Gaziantep ve Şanlıurfa'da yağış azalışı daha belirgin olmuş, uzun yıllar ortalamasına göre belirli bir üretim düşüşü olabileceği beklenilmektedir.
6. İç Anadolu Bölgesi uzun yıllar ortalamasının bir miktar altında kümülatif yağış almış, bu azalış Konya-Karaman gibi geniş buğday üretim alanına sahip illerde daha fazla olduğundan, mevsimin geri kalanı belirleyici olmakla birlikte uzun yıllara kıyasla bir miktar üretim azalışı beklenilmektedir.
7. Ülke uzun yıllar buğday ekim alanı ortalaması 7,8 milyon hektar, üretim ortalaması ise 20,355 milyon ton olarak kabul edilmiştir.
Ülkemizde 10 yıl önce buğday ekim alanı 9 milyon hektarın üzerinde iken 16-18 milyon ton üretim gerçekleşmekte iken, günümüzde ekim alanı 8 milyon hektarın altına düşmesine rağmen üretim 19-23 milyon ton düzeylerinde gerçekleşmektedir. Bu durum verim artışının boyutunu gösterirken, desteklemelerin hedefine ulaşmasının, tarım tekniğindeki, üreticinin bilgi düzeyindeki gelişmenin açık sonucudur. Tüm bu sebeplerle UHK ülkenin 18 milyon ton olarak kabul edilen ortalama buğday üretimini 20,355 milyon ton olarak revize etmiştir.
Ancak ülkenin buğday üretiminin sürdürülebilir, stratejik konumu da dikkate alındığında üretiminin 19 milyon tonun üzerinde tutulması, bunun sağlanması için de buğday ekim alanının kritik eşik olan 8 milyon tonun altına düşürülmemesi gerekmektedir. Şu anki buğday ekim alanı bu kritik eşik civarındadır, bunun altı sürdürülebilirlik ve stratejik konum açısından risk oluşturacaktır. Bu nedenle tüm kesimlerin buğday ekim alanlarının bu düzeyde tutulması ve aşağıya düşmemesi için çaba gösterilmesi gerekmektedir. Karar alıcıların yeni destekleme modelleri ve teşvik yöntemlerini uygulamaya koymaları gerekmektedir.
8. Buna göre **ülke buğday üretiminin bundan sonraki süreçte ekstrem bir değişim olmadığı takdirde uzun yıllar ortalamasına göre % 4,6 oranında azalarak 19,413 milyon ton olarak gerçekleşebileceği öngörülmüştür.**

Dünya’da buğday üretimi, stoklar, fiyatlar ve rekor beklenileri

Dünya buğday üretiminde son üç yılda üst, üste rekor artışlar oldu (657 milyon tondan; 717 milyon ton, 728 ve 732 milyon tona yükseldi).

Dünya buğday üretimindeki dramatik artışlara bağlı olarak, stoklarda da önemli artışlar oldu (170 milyon tondan; 188 milyon ton, 200 milyon ton ve 213 milyon tona yükseldi). Stoklardaki bu yükselişte üretimdeki rekor artışlar yanında, dünya petrol fiyatlarındaki düşüşe bağlı olarak biyoetenol amaçlı kullanımındaki düşüşle de ilişkili olarak tüketimde daha düşük oranda gerçekleşen artışlar rol oynamıştır.

Üç üretim sezonunda giderek düşen buğday ihracat fiyatları taban yaptı ve 2006/2007 üretim sezonu düzeylerine yaklaşarak, tonu 150-200 dolar bandına geriledi (Bu gerilemede en büyük pay rekor üretim artışlarına bağlı stoklarda kaydedilen gelişmeler oldu).

Dünya buğday fiyatlarında rekor düşüslere rağmen bu üretim sezonunda buğday ekim alanlarında % 1 daralma beklenilmektedir (Ukrayna’da buğday ekim alanında azalış, Arjantin’de önemli artış). Buğday üretiminin ise geçen üretim sezonunun % 2 düzeyinde altında olması öngörülmektedir.